

Електронний журнал «Ефективна економіка» включено до переліку наукових фахових видань України з питань економіки (Категорія «Б», Наказ Міністерства освіти і науки України № 975 від 11.07.2019). Спеціальності – 051, 071, 072, 073, 075, 076, 292. Ефективна економіка. 2025. № 12.

DOI: <http://doi.org/10.32702/2307-2105.2025.12.163>

УДК 338.43:339.9:351.863(477)

*О. О. Ільченко,
аспірант кафедри економіки,
Дніпровський державний аграрно-економічний університет
ORCID ID: <https://orcid.org/0009-0004-9459-4037>*

СТРАТЕГІЧНІ ПРІОРИТЕТИ ФОРМУВАННЯ НАЦІОНАЛЬНОЇ СИСТЕМИ ПРОДОВОЛЬЧОЇ БЕЗПЕКИ УКРАЇНИ В УМОВАХ ГЛОБАЛЬНИХ ТРАНСФОРМАЦІЙ

*О. Ilchenko,
Postgraduate student of the Department of Economics,
Dnipro State Agrarian and Economic University*

STRATEGIC PRIORITIES FOR THE FORMATION OF THE NATIONAL FOOD SECURITY SYSTEM OF UKRAINE IN THE CONTEXT OF GLOBAL TRANSFORMATIONS

У сучасних умовах глобальних трансформацій питання продовольчої безпеки набуває особливого значення для України, адже воно безпосередньо пов'язане з економічною стабільністю, соціальним добробутом населення та національною безпекою держави. Формування ефективної системи продовольчої безпеки потребує стратегічного підходу, що враховує як внутрішні виклики, так і зовнішні фактори, пов'язані з глобалізацією, зміною

клімату, геополітичними ризиками та трансформаціями світових ринків. У статті розглядаються ключові пріоритети, які мають стати основою для побудови національної системи продовольчої безпеки України, здатної забезпечити стійкість аграрного сектору, адаптивність економіки та захист інтересів громадян.

Особливу увагу приділено аналізу сучасних тенденцій у світовій продовольчій політиці, що визначають нові правила функціонування аграрних ринків та впливають на можливості України інтегруватися у глобальні ланцюги постачання. В умовах зростання конкуренції та нестабільності міжнародних відносин стратегічним завданням є формування власної моделі продовольчої безпеки, яка поєднує національні інтереси з вимогами міжнародних стандартів. Важливим аспектом є розвиток інституційної спроможності держави щодо регулювання продовольчих ресурсів, створення ефективних механізмів моніторингу та прогнозування, а також забезпечення прозорості та справедливості у розподілі ресурсів.

У статті підкреслюється, що стратегічні пріоритети повинні охоплювати кілька взаємопов'язаних напрямів. По-перше, це гарантування фізичної та економічної доступності продовольства для всіх верств населення, що передбачає розвиток внутрішнього виробництва, підтримку фермерських господарств та стимулювання інновацій у сфері аграрних технологій. По-друге, важливим є забезпечення якості та безпечності харчових продуктів відповідно до міжнародних стандартів, що сприятиме підвищенню конкурентоспроможності української продукції на світових ринках. По-третє, стратегічним пріоритетом виступає інтеграція екологічних вимог у продовольчу політику, адже зміна клімату та виснаження природних ресурсів створюють нові ризики для аграрного виробництва.

Окремо акцентовано увагу на необхідності диверсифікації джерел постачання та розвитку інфраструктури зберігання й транспортування продовольства, що дозволить мінімізувати ризики, пов'язані з глобальними

кризами та порушенням логістичних ланцюгів. Важливим стратегічним напрямом є також формування системи міжнародного партнерства, яка забезпечить доступ до новітніх технологій, фінансових ресурсів та ринків збуту. У цьому контексті Україна має можливість стати одним із ключових гравців на світовому ринку продовольства, використовуючи свій аграрний потенціал як інструмент економічного розвитку та геополітичного впливу.

Тому формування національної системи продовольчої безпеки України в умовах глобальних трансформацій потребує комплексного стратегічного підходу, що поєднує економічні, соціальні та екологічні аспекти. Реалізація визначених пріоритетів дозволить забезпечити стійкість аграрного сектору, підвищити рівень життя населення та зміцнити позиції України у світовій економіці. Стаття пропонує концептуальне бачення стратегічних орієнтирів, які можуть стати основою для розробки державної політики у сфері продовольчої безпеки, спрямованої на довгостроковий розвиток та адаптацію до викликів глобального середовища.

The issue of food security has become one of the most pressing challenges for Ukraine in the context of global transformations, as it directly affects economic stability, social welfare, and national resilience. The formation of a comprehensive national food security system requires a strategic vision that integrates domestic priorities with external influences such as globalization, climate change, geopolitical risks, and shifts in international trade. This article explores the conceptual foundations and strategic directions for building a sustainable food security framework in Ukraine, emphasizing the need for adaptability, institutional capacity, and long-term resilience. The discussion highlights the importance of ensuring both physical and economic access to food for all social groups, strengthening agricultural production, and fostering innovation in agrotechnologies. At the same time, attention is given to the necessity of aligning food quality and safety standards with international requirements, which enhances

competitiveness and facilitates integration into global supply chains. The ecological dimension is also considered, as environmental sustainability and climate adaptation are critical for maintaining productive capacity and safeguarding natural resources. The article underscores the role of infrastructure development, diversification of supply sources, and modernization of storage and transportation systems as essential components of a robust food security strategy. Furthermore, the establishment of effective monitoring and forecasting mechanisms is presented as a prerequisite for timely responses to crises and disruptions in global markets. International cooperation is identified as a strategic avenue for accessing advanced technologies, financial instruments, and new markets, positioning Ukraine as a potential key player in the global food system. The analysis concludes that the strategic priorities for the formation of Ukraine's national food security system must be comprehensive, integrating economic, social, and environmental aspects while remaining flexible to global changes. By implementing these priorities, Ukraine can strengthen its agricultural sector, improve living standards, and enhance its role in the international economic environment, thereby ensuring long-term national stability and resilience in the face of global transformations.

Ключові слова: продовольча безпека, аграрна політика, стратегічний менеджмент, глобальні трансформації, продовольчі ресурси.

Keywords: food security, agricultural policy, strategic management, global transformations, food resources.

Постановка проблеми у загальному вигляді та її зв'язок із важливими науковими чи практичними завданнями. Проблема формування національної системи продовольчої безпеки України постає як одна з ключових у сучасних умовах глобальних трансформацій, що охоплюють економічні, політичні, соціальні та екологічні процеси. Зростаюча нестабільність світових ринків, зміна клімату, геополітичні

виклики та порушення міжнародних логістичних ланцюгів створюють нові ризики для забезпечення населення якісними та доступними продуктами харчування. Водночас внутрішні проблеми, пов'язані з нерівномірним розвитком аграрного сектору, недостатньою інституційною спроможністю держави та обмеженими можливостями інтеграції у світову економіку, посилюють актуальність пошуку стратегічних рішень.

У загальному вигляді проблема полягає у необхідності створення комплексної та стійкої системи продовольчої безпеки, яка здатна реагувати на глобальні виклики та водночас забезпечувати національні інтереси. Це завдання має багатовимірний характер, адже охоплює економічні аспекти розвитку аграрного виробництва, соціальні питання доступності продовольства для різних верств населення, екологічні вимоги щодо збереження природних ресурсів та політичні пріоритети інтеграції у міжнародні структури.

Зв'язок проблеми з важливими науковими та практичними завданнями проявляється у необхідності розробки теоретичних моделей та концепцій, які дозволять визначити оптимальні стратегічні пріоритети для України. Наукові дослідження мають забезпечити обґрунтування механізмів прогнозування та моніторингу продовольчих ризиків, формування інституційної бази та розробку інноваційних технологій у сфері аграрного виробництва. Практичні завдання полягають у впровадженні ефективної державної політики, спрямованої на підтримку фермерських господарств, розвиток інфраструктури зберігання та транспортування, забезпечення відповідності продукції міжнародним стандартам та створення умов для диверсифікації джерел постачання.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Питанням формування національної системи продовольчої безпеки України присвячені наукові праці як українських, так і іноземних дослідників. Так, у своїй статті Вініченко І. І. досліджує стратегічні напрями забезпечення продовольчої безпеки України, акцентуючи увагу на необхідності формування комплексної

системи, яка здатна реагувати на внутрішні та зовнішні виклики. Автор аналізує сучасні тенденції розвитку аграрного сектору та пропонує концептуальні підходи до довгострокового зміцнення продовольчої стабільності держави [1]. Артеменко Л., Мариненко Н., Крамар І. та Гац Л. у своїх наукових працях розглядають стан продовольчої безпеки України в умовах військової агресії, досліджуючи проблеми функціонування аграрного виробництва та логістики в кризових умовах. Вони аналізують перспективи відновлення та адаптації продовольчої системи, підкреслюючи роль міжнародної підтримки та необхідність ефективної державної політики [2]. Петренко О. та Шевченко А. у своїх роботах зосереджуються на проблемах продовольчої безпеки в умовах війни та визначають пріоритетні напрями врегулювання її стану. Автори аналізують ризики, що виникають у сфері виробництва та постачання продуктів, і пропонують стратегічні рішення для стабілізації ситуації, наголошуючи на важливості інституційних реформ та розвитку інфраструктури [3]. Крилов Д. В. в своїх наукових доробках досліджує проблеми забезпечення продовольчої безпеки України в сучасних умовах, розглядаючи її як складову національної безпеки. Автор аналізує ключові принципи та чинники, що впливають на стабільність продовольчої системи, серед яких економічні кризи, військові дії та кліматичні зміни. Особливу увагу він приділяє впливу війни на стан продовольчої безпеки та необхідності пошуку дієвих шляхів мінімізації негативних наслідків [4]. Однак, не дивлячись на вагомий внесок науковців у дослідження даної теми, проблематика визначення стратегічних пріоритетів формування національної системи продовольчої безпеки України в умовах глобальних трансформацій залишається актуальною на сьогоднішній день і потребує подальшого дослідження.

Формулювання цілей статті (постановка завдання). Метою статті є визначення та наукове обґрунтування стратегічних пріоритетів формування національної системи продовольчої безпеки України в умовах глобальних трансформацій, що охоплюють економічні, соціальні, політичні та екологічні

процеси. Завдання полягає у комплексному аналізі сучасних викликів і ризиків, які впливають на продовольчу сферу, а також у розробці концептуальних підходів до забезпечення стійкості аграрного сектору, підвищення ефективності державної політики та інтеграції України у світову економіку. У межах дослідження передбачається виявлення ключових факторів, що визначають рівень продовольчої безпеки, формування системи стратегічних орієнтирів для розвитку аграрного виробництва, удосконалення інфраструктури та механізмів моніторингу, а також забезпечення відповідності продукції міжнародним стандартам. Реалізація поставленої мети спрямована на створення науково обґрунтованої основи для формування ефективної державної політики у сфері продовольчої безпеки, яка здатна забезпечити економічну стабільність, соціальний добробут населення та посилення позицій України в глобальному середовищі.

Виклад основного матеріалу дослідження. Поточний стан продовольчої безпеки України визначається поєднанням стійкості аграрного сектору та значних викликів, спричинених війною та глобальними трансформаціями. Україна зберігає статус одного з провідних виробників зернових і олійних культур, що забезпечує її стратегічну роль у світовій продовольчій системі. Водночас воєнні дії призвели до руйнування частини інфраструктури, мінування орних земель, перебоїв у логістиці та зниження інвестиційної активності, що суттєво вплинуло на стабільність внутрішнього ринку та експортні можливості. Незважаючи на ці виклики, країна демонструє здатність адаптуватися до кризових умов. Виробники переорієнтовують постачання через альтернативні маршрути, держава реалізує програми підтримки аграріїв, а міжнародні партнери надають фінансову та технічну допомогу. Проте нерівномірність у забезпеченні продовольством між різними регіонами залишається проблемою, особливо у прифронтових та деокупованих територіях, де доступ до продуктів ускладнений через руйнування транспортних шляхів та зниження купівельної спроможності населення [5].

У 2021 році індекс продовольчої безпеки України становив 62%, у 2022 році знизився до 57,9%, а у 2023 році склав 56,4%. Паралельно місце України у світовому рейтингу у 2021 році було 58-м, у 2022 році погіршилося до 71-го, але у 2023 році покращилося до 52-го місця (рис. 1).

Рис. 1. Місце України у світовому рейтингу глобального індексу продовольчої безпеки України

Джерело: сформовано на основі [6].

Динаміка показників свідчить про загальне зниження рівня продовольчої безпеки в Україні протягом досліджуваного періоду, що відображає зростання ризиків для стабільності постачання, доступності та якості продуктів харчування. Погіршення позицій у 2022 році зумовлене наслідками повномасштабної війни, що призвело до руйнування логістичних ланцюгів, скорочення виробництва сільськогосподарської продукції, втрати частини посівних площ та проблем із зберіганням і постачанням продовольства. Водночас покращення місця у світовому рейтингу у 2023 році, незважаючи на зниження індексу, свідчить про порівняльне поліпшення стану продовольчої безпеки відносно інших країн, що можна пояснити гіршими показниками інших держав у глобальному вимірі, адаптацією України до нових умов, переорієнтацією експорту, стабілізацією внутрішніх постачань та впровадженням державних програм підтримки продовольчої безпеки [6].

Показники, на основі яких розраховується індекс продовольчої безпеки України, у 2022 році дещо погіршились, що негативно вплинуло на загальний показник та місце України у світовому рейтингу (рис. 2).

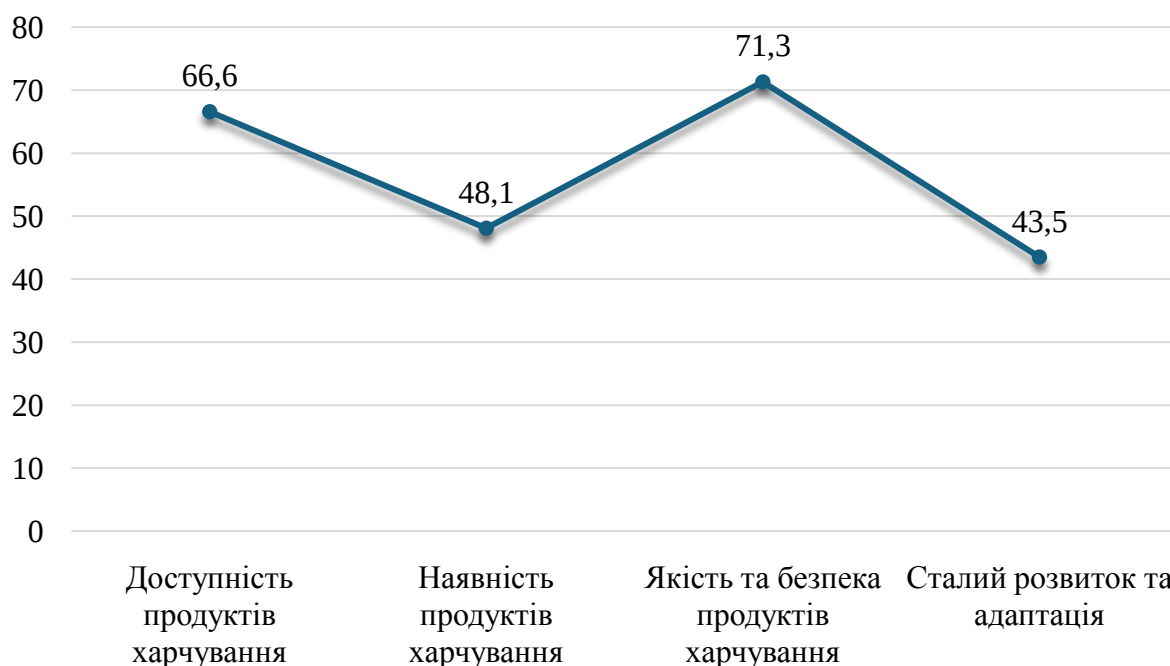

Рис. 2. Показники продовольчої безпеки України у 2022 році

Джерело: сформовано на основі [7].

Якість та безпека продуктів харчування була на рівні 71,3, що свідчить про відносну стійкість регуляторних і контрольних механізмів. Підтримання високих стандартів якості пояснюється збереженням інституційного каркасу державного нагляду, вимогами експорту до ринків із суворими стандартами, а також швидкою адаптацією великих виробників до нових логістичних і технологічних обмежень. Водночас цей результат не означає відсутності ризиків, проте демонструє, що навіть за умов воєнних дій контроль безпечності харчових продуктів і відповідність базовим стандартам є пріоритетом і спирається на вже вибудовані практики та міжнародні вимоги.

Доступність продуктів харчування була на рівні 66,6, що засвідчує відносно прийнятний рівень фізичної та економічної доступності для більшості домогосподарств, але з виразною нерівномірністю за регіонами та соціальними групами. Причинами такого значення є поєднання двох протилежних тенденцій: з одного боку, аграрний сектор зберіг здатність

забезпечувати внутрішній ринок базовими продуктами, частково компенсуючи експортні обмеження; з іншого — інфляційний тиск, падіння доходів населення, руйнування логістики та перебої з енергопостачанням знижують економічну доступність, особливо в прифронтових і деокупованих територіях. Державні інтервенції, гуманітарні програми та переорієнтація ланцюгів постачання підтримали загальний рівень доступності, однак його стабільність залишається чутливою до ескалації ризиків [7].

Наявність продуктів харчування була оцінена на рівні 48,1 через структурні перебої у фізичному забезпеченні ринку окремими видами продукції та регіональні дефіцити. Війна спричинила тимчасову втрату або обмеження доступу до частини орних земель, руйнування складської та транспортної інфраструктури, блокування морської логістики, мінування полів, а також сезонні диспропорції через порушення виробничих циклів. Ці фактори призводять до коливань пропозиції та нерівномірного забезпечення, що особливо помітно для продукції з високою залежністю від холодового ланцюга та безперервної логістики. Попри часткове відновлення альтернативних коридорів постачання й посилення залізничних та автомобільних маршрутів, фізична наявність продуктів залишається вразливою до атак на інфраструктуру та транспортні вузли [8].

Сталий розвиток та адаптація були оцінені на рівні 43,5, що свідчить про суттєве послаблення довгострокової спроможності сектора до екологічно та економічно збалансованого розвитку. Причини цього значення полягають у скороченні інвестицій, високій невизначеності, зростанні операційних витрат, пошкодженні ґрунтів і меліоративних систем, мінних загрозах, а також у перенесенні пріоритетів із довгострокових екоінновацій на невідкладне забезпечення виробництва та логістики. Війна змінила структуру ризиків, зумовивши перевагу антикризових рішень над програмами енергоефективності, ґрунтозбереження, біорізноманіття та кліматичної адаптації.

Формування національної системи продовольчої безпеки України в умовах глобальних трансформацій відбувається під впливом сукупності взаємопов'язаних економічних, геополітичних, кліматичних та соціальних чинників, що зумовлюють необхідність переосмислення традиційних підходів до аграрної політики та державного регулювання продовольчої сфери. Сучасні виклики, пов'язані з повномасштабною війною, порушенням логістичних ланцюгів, волатильністю світових аграрних ринків і загостренням глобальної продовольчої кризи, актуалізують потребу у побудові стійкої, адаптивної та збалансованої системи забезпечення населення продовольством [9].

Ключовим стратегічним орієнтиром у цьому процесі є зміцнення внутрішнього виробничого потенціалу аграрного сектору, що передбачає відновлення та модернізацію сільськогосподарського виробництва, підвищення його технологічного рівня, продуктивності та ефективності використання ресурсів. Особливе значення набуває підтримка вітчизняних товаровиробників, насамперед малих і середніх господарств, як основи продовольчої стабільності на регіональному рівні, а також стимулювання інновацій і впровадження сучасних агротехнологій (рис. 3).

Важливим напрямом формування національної системи продовольчої безпеки є забезпечення економічної та фізичної доступності продовольства для населення, що включає стабілізацію доходів домогосподарств, розвиток адресних механізмів соціальної підтримки вразливих груп та недопущення критичних цінових коливань на основні продукти харчування. У цьому контексті держава відіграє провідну роль у координації ринкових процесів, формуванні прозорої цінової політики та розвитку ефективних інструментів продовольчого резервування.

Рис. 3. Стратегічні напрями формування національної системи продовольчої безпеки України

Джерело: сформовано на основі [10].

За умов глобальних кліматичних змін і деградації природних ресурсів особливої актуальності набуває екологізація аграрного виробництва та забезпечення його довгострокової стійкості. Йдеться про раціональне використання земельних і водних ресурсів, адаптацію аграрних систем до кліматичних ризиків, зниження негативного впливу виробництва на довкілля та розвиток органічного і кліматично орієнтованого землеробства. Реалізація цього напрямку є необхідною передумовою збереження виробничого потенціалу для майбутніх поколінь і підвищення конкурентоспроможності української продукції на міжнародних ринках [10, 13].

В умовах відкритості економіки та інтеграції України у світовий економічний простір важливе місце посідає диверсифікація зовнішніх ринків і зміцнення позицій України у глобальних продовольчих ланцюгах. Це передбачає розвиток експортної інфраструктури, розширення географії постачання аграрної продукції, поглиблення співпраці з міжнародними

організаціями та адаптацію національних стандартів до вимог Європейського Союзу та інших стратегічних партнерів. Водночас інтеграція у світові ринки має поєднуватися з пріоритетом внутрішніх потреб і гарантуванням продовольчої самодостатності держави.

Окремим стратегічним напрямом є посилення інституційної спроможності держави у сфері продовольчої безпеки, що включає вдосконалення нормативно-правової бази, розвиток системи стратегічного планування, моніторингу та прогнозування продовольчих ризиків, а також координацію дій між органами влади, бізнесом і громадянським суспільством. Ефективне інституційне середовище дозволяє своєчасно реагувати на внутрішні й зовнішні загрози та забезпечує узгодженість державної політики з довгостроковими цілями сталого розвитку [11, 16].

Ефективність реалізації стратегічних напрямів формування національної системи продовольчої безпеки проявляється у комплексних соціально-економічних та інституційних результатах, що мають довгостроковий характер. Реалізація напряму, спрямованого на зміцнення внутрішнього виробничого потенціалу аграрного сектору, забезпечує зростання обсягів і стабільності виробництва продовольства, підвищення продуктивності та конкурентоспроможності вітчизняної аграрної продукції, зменшення залежності від імпорتنих поставок, а також створює передумови для відновлення сільських територій і зростання рівня зайнятості населення (табл. 1).

Упровадження заходів, орієнтованих на забезпечення економічної та фізичної доступності продовольства для населення, сприяє підвищенню рівня продовольчої забезпеченості домогосподарств, зниженню соціальної напруги та ризиків продовольчої незахищеності, стабілізації цін на основні продукти харчування й посиленню системи соціального захисту вразливих верств населення. Такий ефект є особливо важливим в умовах економічної нестабільності та зростання нерівності доходів [14].

Таблиця 1. Ефективність реалізації стратегічних напрямів формування системи продовольчої безпеки України

Стратегічні напрями	Ефект від реалізації
Зміцнення внутрішнього виробничого потенціалу аграрного сектору	Зростання обсягів і стабільності виробництва продовольства, підвищення продуктивності та конкурентоспроможності аграрної продукції, зменшення залежності від імпорту, відновлення сільських територій і зайнятості населення
Забезпечення економічної та фізичної доступності продовольства для населення	Підвищення рівня продовольчої забезпеченості домогосподарств, зниження соціальної напруги, стабілізація цін на основні продукти харчування, посилення соціального захисту вразливих верств населення
Екологізація аграрного виробництва та забезпечення його довгострокової стійкості	Збереження природно-ресурсного потенціалу, підвищення адаптивності аграрного сектору до кліматичних змін, зменшення екологічних ризиків, формування основ сталого розвитку сільського господарства
Диверсифікація зовнішніх ринків і зміцнення позицій України у глобальних продовольчих ланцюгах	Підвищення експортної стійкості, зменшення залежності від окремих ринків збуту, зростання валютних надходжень, інтеграція України у світову систему продовольчої безпеки
Посилення інституційної спроможності держави у сфері продовольчої безпеки	Підвищення якості державного управління, ефективне реагування на внутрішні та зовнішні загрози, узгодженість стратегічних рішень, зростання довіри до державної політики у продовольчій сфері

Джерело: сформовано на основі [12, 18].

Екологізація аграрного виробництва та забезпечення його довгострокової стійкості формує умови для збереження природно-ресурсного потенціалу, підвищення адаптивності аграрного сектору до кліматичних змін і мінімізації негативного впливу господарської діяльності на довкілля. У результаті створюється база для сталого розвитку сільського господарства, що поєднує економічну ефективність із екологічною відповідальністю та відповідає сучасним глобальним вимогам [15].

Диверсифікація зовнішніх ринків і зміцнення позицій України у глобальних продовольчих ланцюгах забезпечує підвищення експортної стійкості національної економіки, зменшення залежності від окремих ринків збуту, зростання валютних надходжень і посилення ролі України як важливого учасника світової системи продовольчої безпеки. Водночас

поєднання зовнішньоекономічної активності з пріоритетом внутрішніх потреб сприяє збереженню продовольчої самодостатності держави.

Посилення інституційної спроможності держави у сфері продовольчої безпеки забезпечує підвищення якості державного управління, узгодженість стратегічних і тактичних рішень, ефективний моніторинг та прогнозування продовольчих ризиків, а також своєчасне реагування на внутрішні й зовнішні загрози. Сукупний ефект реалізації цього напрямку полягає у формуванні стабільної, передбачуваної та результативної державної політики, що зміцнює національну безпеку та довіру суспільства до інститутів влади.

Таким чином, ефективна реалізація стратегічних напрямів формування національної системи продовольчої безпеки України забезпечує досягнення системних соціально-економічних та інституційних результатів, що створюють основу для її довгострокової стійкості та адаптивності до сучасних викликів. Поєднання заходів, спрямованих на розвиток внутрішнього виробничого потенціалу, підвищення доступності продовольства, екологізацію аграрного виробництва, диверсифікацію зовнішніх ринків і посилення інституційної спроможності держави, дозволяє мінімізувати ризики продовольчої незахищеності, знизити вразливість до зовнішніх шоків і забезпечити збалансований розвиток агропродовольчої системи. У сукупності це сприяє зміцненню продовольчої самодостатності країни, підвищенню рівня національної безпеки та формуванню передумов для сталого соціально-економічного розвитку України в умовах глобальних трансформацій [17].

Висновки та перспективи подальших розвідок у даному напрямі.
Узагальнюючи результати дослідження, можна стверджувати, що формування національної системи продовольчої безпеки України в умовах глобальних трансформацій є складним і багатовимірним процесом, який потребує стратегічного бачення та комплексного підходу. Визначені пріоритети свідчать про необхідність поєднання економічних, соціальних та екологічних аспектів у єдиній концептуальній моделі, здатній забезпечити

стійкість аграрного сектору, доступність якісних продуктів харчування для населення та конкурентоспроможність української продукції на світових ринках. Важливим висновком є те, що продовольча безпека не може розглядатися лише як внутрішня проблема держави, адже вона тісно пов'язана з глобальними процесами, які визначають умови функціонування міжнародних ринків, впливають на логістичні ланцюги та формують нові виклики для національних економік.

Перспективи подальших розвідок у цьому напрямі полягають у поглибленому аналізі інституційних механізмів забезпечення продовольчої безпеки, розробці моделей прогнозування ризиків та оцінці ефективності державної політики у сфері аграрного виробництва. Особливого значення набуває дослідження впливу кліматичних змін на продовольчу систему, а також пошук інноваційних технологічних рішень, здатних підвищити продуктивність та екологічну стійкість аграрного сектору. Подальші наукові розвідки мають бути спрямовані на інтеграцію України у глобальні продовольчі ланцюги з урахуванням національних інтересів, що дозволить не лише зміцнити внутрішню безпеку, а й посилити позиції держави у міжнародному середовищі.

Література

1. Вініченко І. І. Стратегічні напрями забезпечення продовольчої безпеки України. *Агросвіт*. 2024. № 22. DOI: 10.32702/2306-6792.2024.22.4.
2. Артеменко Л., Мариненко Н., Крамар І., Гац Л. Продовольча безпека України в умовах військової агресії: стан та перспективи. *Соціально-економічні проблеми і держава*. 2023. № 1 (28). DOI: <https://doi.org/10.33108/sepd2023.01.115>.
3. Петренко О., Шевченко А. Продовольча безпека України в умовах війни та пріоритетні напрямки врегулювання її стану. *Економіка та суспільство*. 2024. № 59. DOI: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2024-59-24>.

4. Крилов Д. В. Проблеми забезпечення продовольчої безпеки України в сучасних умовах. *Проблеми сучасних трансформацій*. 2023. № 7. DOI: <https://doi.org/10.54929/2786-5738-2023-7-03-07>
5. Найгірший показник у Європі. У рейтингу продовольчої безпеки Україна через російську агресію впала на 13 позицій. NV Бізнес. URL: <https://biz.nv.ua/ukr/markets/prodovolcha-kriza-ukrajina-obvalilasya-u-reytingu-svitovoji-prodovolchoji-bezpeki-ostanni-novini-50285141.html>
6. Проект розпорядження Кабінету Міністрів України «Про схвалення Стратегії продовольчої безпеки на період до 2030 року» від 25.11.2020. Директорат розвитку аграрного сектору. Міністерство економіки України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/684-2024-%D1%80#Text>
7. Собкевич О.В., Шевченко А.В. та інші. Пріоритети забезпечення стійкості промисловості й аграрного сектору економіки України в умовах повномасштабної війни: аналітична доповідь /за ред. Я. А. Жаліла. – Київ: НІСД, 2023. 49 с. DOI: <https://doi.org/10.53679/NISS-analytrep.2023.04>
8. World Agricultural Supply and Demand Estimates. URL: <https://www.usda.gov/oce/commodity/wasde/wasde0523.pdf>
9. Родінова Н., Дергач А., Гудзь Г. Світова продовольча криза як наслідок російсько-української війни. *Економіка та суспільство*. 2022. № 40. DOI: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2022-40-25>
10. Звіт про продовольчі резерви України. Міністерство аграрної політики та продовольства України. URL: <https://www.minagro.gov.ua/en/publications/food-reserves-report-2023>. 2023.
11. Національна стратегія продовольчої безпеки України. Національний інститут стратегічних досліджень. URL: <https://niss.gov.ua/publications/natsionalna-strategiya-prodovolchoyibezpekyukrayiny>. 2023.
12. Стратегія розвитку сільського господарства до 2030 року. Офіс президента України. URL: <https://www.president.gov.ua/documents/strategiya-rozvytku-silskogo-gospodarstva.2023>.

13. Assessment of risk management strategies for food security. Food and Agriculture Organization (FAO). URL: <https://www.fao.org/risk-management-foodsecurity/en/>.2023.
14. Zhylenko, K.M., Khalatur, S.M., Pavlenko, O.P., & Pavlenko, O.S. (2022). Formation of macroeconomic indicators under the influence of MICE-tourism. *Academy review*, 2(57), 249-266. <https://doi.org/10.32342/2074-5354-2022-2-57-19>
15. Khalatur, S., Hrabchuk, O., Vodolazska, O., Babenko-Levada, V., & Pavlenko, O. (2024). Financing the development of agricultural production in European countries: comparative analysis and experience for Ukraine. *Financial and Credit Activity Problems of Theory and Practice*, 2 (55), 199-212. <https://doi.org/10.55643/fcaptp.2.55.2024.4347>
16. Khalatur, S., Dovgal, O., Karamushka, O., Brovko, L., & Vodolazska, O. (2024). Innovative trends of financial engineering to the way of digital economy. *Financial and Credit Activity Problems of Theory and Practice*, 6(59), 136-150. <https://doi.org/10.55643/fcaptp.6.59.2024.4508>
17. Khalatur, S., Masiuk, I., Kravchenko, M., Kurbatska, L., & Sirko, A. (2025). Digitalisation as a modern trend in the development of financial management in small business. *Financial and Credit Activity Problems of Theory and Practice*, 3(62), 370-382. <https://doi.org/10.55643/fcaptp.3.62.2025.4758>
18. Khalatur S., Kravchenko M., Masliaieva O., Ilchenko O., & Shramko I. (2023). Influence parameters identification of resource potential components on food security. *E3S Web of Conferences*, 538, 03001 (2024). <https://doi.org/10.1051/e3sconf/202453803001>

References

1. Vinichenko, I.I. (2024), “Strategic directions for ensuring food security of Ukraine”, *Ahrosvit*, vol. 22, pp. 4-9. <https://doi.org/10.32702/2306-6792.2024.22.4>.

2. Artemenko, L. Marynenko, N. Kramar, I. and Hats, L. (2023), "Food security of Ukraine under military aggression: current state and prospects", *Sotsialno-ekonomichni problemy i derzhava*, vol. 1 (28), pp. 115-123. <https://doi.org/10.33108/sepd2023.01.115>.
3. Petrenko, O. and Shevchenko, A. (2024), "Food security of Ukraine under wartime conditions and priority directions for its regulation", *Ekonomika ta suspilstvo*, vol. 59. <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2024-59-24>.
4. Krylov, D.V. (2023), "Problems of ensuring food security of Ukraine in modern conditions", *Problemy suchasnykh transformatsii*, vol. 7. <https://doi.org/10.54929/2786-5738-2023-7-03-07>.
5. NV Business (2023), "The worst indicator in Europe: due to Russian aggression Ukraine fell by 13 positions in the food security ranking", available at: <https://biz.nv.ua/ukr/markets/prodovolcha-kriza-ukrajina-obvalilasya-u-reytingu-svitovoji-prodovolchoji-bezpeki-ostanni-novini-50285141.html> (Accessed 03 December 2025).
6. Cabinet of Ministers of Ukraine (2020), "Draft resolution 'On approval of the Food Security Strategy for the period up to 2030'", Directorate for Agricultural Sector Development, Ministry of Economy of Ukraine, available at: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/684-2024-%D1%80#Text> (Accessed 03 December 2025).
7. Sobkevych, O.V. Shevchenko, A.V. et al. (2023), *Priorities for ensuring the resilience of industry and the agricultural sector of Ukraine's economy under full-scale war*, NISS, Kyiv, Ukraine. <https://doi.org/10.53679/NISS-analytrep.2023.04>.
8. United States Department of Agriculture (2023), "World Agricultural Supply and Demand Estimates", available at: <https://www.usda.gov/oce/commodity/wasde/wasde0523.pdf> (Accessed 05 December 2025).

9. Rodinova, N. Derhach, A. and Hudz, H. (2022), "Global food crisis as a consequence of the Russian-Ukrainian war", *Ekonomika ta suspilstvo*, vol. 40. <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2022-40-25>.

10. Ministry of Agrarian Policy and Food of Ukraine (2023), "Report on food reserves of Ukraine", available at: <https://www.minagro.gov.ua/en/publications/food-reserves-report-2023> (Accessed 09 December 2025).

11. National Institute for Strategic Studies (2023), "National Food Security Strategy of Ukraine", available at: <https://niss.gov.ua/publications/natsionalna-strategiya-prodovolchoyibezpekyukrayiny> (Accessed 08 December 2025).

12. Office of the President of Ukraine (2023), "Strategy for Agricultural Development until 2030", available at: <https://www.president.gov.ua/documents/strategiya-rozvytku-silskogo-gospodarstva-2023>. (Accessed 06 December 2025).

13. Food and Agriculture Organization of the United Nations (2023), "Assessment of risk management strategies for food security", available at: <https://www.fao.org/risk-management-foodsecurity/en/> (Accessed 04 December 2025).

14. Zhylenko, K.M. Khalatur, S.M. Pavlenko, O.P. and Pavlenko, O.S. (2022), "Formation of macroeconomic indicators under the influence of MICE-tourism", *Academy review*, vol. 2(57), pp. 249-266. <https://doi.org/10.32342/2074-5354-2022-2-57-19>

15. Khalatur, S. Hrabchuk, O. Vodolazska, O. Babenko-Levada, V. and Pavlenko, O. (2024), "Financing the development of agricultural production in European countries: comparative analysis and experience for Ukraine", *Financial and Credit Activity Problems of Theory and Practice*, vol. 2 (55), pp. 199-212. <https://doi.org/10.55643/fcaptp.2.55.2024.4347>

16. Khalatur, S. Dovgal, O. Karamushka, O. Brovko, L. and Vodolazska, O. (2024), "Innovative trends of financial engineering to the way of digital

economy”, *Financial and Credit Activity Problems of Theory and Practice*, vol. 6(59), 136-150. <https://doi.org/10.55643/fcaptp.6.59.2024.4508>

17. Khalatur, S. Masiuk, I. Kravchenko, M. Kurbatska, L. and Sirko, A. (2025), “Digitalisation as a modern trend in the development of financial management in small business”, *Financial and Credit Activity Problems of Theory and Practice*, vol. 3(62), 370-382. <https://doi.org/10.55643/fcaptp.3.62.2025.4758>

18. Khalatur, S. Kravchenko, M. Masliaieva, O. Ilchenko, O. and Shramko, I. (2023), “Influence parameters identification of resource potential components on food security”, *E3S Web of Conferences*, vol. 538, 03001. <https://doi.org/10.1051/e3sconf/202453803001>

Стаття надійшла до редакції 15.12.2025 р.